

ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΣΑΡΑΝΤΗ

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

Ἀνατύψεις ἐκ τοῦ Ε' τόμου τῶν «Θρακικῶν»

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ

1934

ΚΩΔΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

Εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα περίπου χιλ. μέτρων Δυτικῶς τῆς Κων)-
πόλεως καὶ δεκαοκτῶ Β. Α. τῆς Σηλυβρίας εὐρίσκεται ἡ μικρὰ πόλις τῶν
Μετρῶν.

Ἡ πόλις αὕτη ἐγένετο γνωστοτέρα κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους
(1912—1913) ὑπὸ τὸ Τουρκικὸν τῆς ὀνομα, τὸ τῆς Τσατάλτζας ἐκ τῆς παρ'
αὐτὴν γενομένης κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ Νοεμβρίου 1912 αἱματηρᾶς μάχης.

Ἡ ἱστορία τῆς, ὡς καὶ ἡ ἱστορία τῶσων ἄλλων πλέον ὀνομαστῶν Θρακι-
κῶν πόλεων, αἵτινες οὐχὶ μόνον διέπρεψαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους,
ἀλλὰ καὶ διέσωσαν καὶ διετήρησαν τὸν ἀκραιφνῆ ἑλληνικὸν τῶν χαρα-
κτῆρα κατὰ τοὺς μακροὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας, διὰ τὰ τὸν παραδώσωσι μέ-
χρις ἡμῶν, μέχρι τῆς ἀποφράδος ἡμέρας καθ' ἣν ἐφηρμόσθη ἡ ὑποχρεω-
τικὴ ἀνταλλαγὴ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν πληθυσμῶν καὶ τῆς πέραν τοῦ "Ε.
βρῦ, τῆς ἀνατολικῆς Θράκης, ὀλίγον μᾶς εἶναι γνωστή.

Αἱ Μέτραι ἢ κοινῶς οἱ Μέτρες μέχρι τοῦ 1909, ὅτε προήχθησαν εἰς
μητροπόλιν ¹⁾, κατὰ τὴν σωζομένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἀναφέρονται
πάντοτε ὡς μία τῶν πολλῶν ἐπισκοπῶν τοῦ μητροπολίτου 'Ηρακλείας ²⁾
κεχωρισμέναι τῆς ἐπισκοπῆς 'Αθύρα. Ὡς πρῶτος δ' 'Επίσκοπος Μετρῶν ἢ
ἀκριβέστερον Μέρων ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ 783 ὡς συμμετασχὼν εἰς τὴν
Ζ' οἰκουμενικὴν σύνοδον ³⁾.

¹⁾ 'Εκκλ. 'Αλήθεια τόμ. ΚΘ'. (1909) σ. 300.

²⁾ Ράλλη καὶ Ποτῆ Συντ. τόμ. Ε'. σελ. 476. 'Ο Μέρων φέρεται 15ος εἰς τὴν
τάξιν ὁ δὲ 'Αθύρων 17ος.

³⁾ 'Ανθ. 'Αλεξούδη χρονολ. κατάλογον. «Νεολόγος» ἐφ.Κων)πόλεως 1892 'Απρι-
λίου 30,

Εἶνε ὅμως ἄγνωστος ὁ χρόνος τῆς συγγωνεύσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀθύρα. Αἱ περὶ τῶν ἐπισκοπῶν τούτων ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν διατυπώμεναι σκέψεις ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς καταστάσεώς των κατὰ τὰ τελευταῖα πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ τὰ μετ' αὐτὴν ἔτη μοὶ φαίνονται ὀρθαί ¹⁾.

Οἱ κώδικες τῆς Ἐπισκοπῆς Μ. καὶ Ἀθύρα ἀνάγονται εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ 1577 κ' ἐντεῦθεν ἔτη. Τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ σελίδι 5 τοῦ κώδικος ἀντιγράφου ἐνὸς πατριαρχικοῦ γράμματος· τοῦ ἴσου καὶ ὁμοίου τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἱερεμίου. Τὸ ἔγγραφο φέρει ὡς ἡμερομηνίαν ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ Ἰνδικτιῶνος δ'. Ἀλλ' εἶναι κατάδηλον ἐκ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος ὅτι ἀντεγράφη παρὰ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Μέτρων καὶ Ἀθύρα Διονυσίου, ὅστις ἐν σελίδι 8 ὑπογράφει ἰδίαν του πρᾶξιν μὲ ἡμερομηνίαν Ἰνδικτιῶνος θ' Δεκεμβρίου λα'. Καὶ τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον θεωροῦμεν ἡμεῖς προκάτοχον τοῦ Γερμανοῦ, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀπὸ τοῦ 1761 μέχρι τοῦ 1783 ἐπισκοπεύσαντος ἐν Μέτραις Γερασίου, ὅστις εἰς τὸν χρονολογικὸν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν κατὰλογόν του, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, κατατάσσει πρῶτον. Τὴν γνώμην αὐτὴν στηρίζομεν ἐπὶ τοῦ ἐν ταῖς σελίδι 2 καὶ 3 πρακτικοῦ καταγραφῆς τῶν σκευῶν τῆς ἐκκλησίας Μέτρων καὶ Ἀθύρα. Τὸ πρακτικὸν ἐκεῖνο φέρει τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπισκόπου Γερμανοῦ καὶ ἡμερομηνίαν ζ' ἡδηλαδὴ 7090 ἀπὸ κτίσεως, συμπίπτουσιν μὲ τὸ 1582 ἀπὸ γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἀναφέρει δὲ τοῦτο ὅτι ἡ καταγραφὴ ἐγένετο κατέμπροσθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ Διονυσίου καὶ ὅτι ὠρισμένα ἐκ τῶν ἀπαριθμουμένων ἐν τῷ πρακτικῷ ἀντικειμένων ἐν οἷς καὶ τὴν πατερίτζαν τ' ἀφιέρωσεν ὁ κύριον Διονύσιος.

Οὕτω γνωρίζοντες ἐξ ἄλλων πρακτικῶν τοῦ κώδικος ὅτι ὁ μὲν Γερμανὸς ἐξηκολούθησε νὰ εἶναι ἐπίσκοπος καὶ μέχρι τοῦ 1587 ²⁾, τοῦ δὲ Διονυσίου ὅτι τὸ μόνον ἐνυπόγραφον πρακτικόν, φέρει ἡμερομηνίαν 31 Δεκεμβρίου, Ἰνδικτιῶνος θ' καὶ συνδυάζοντες ταῦτα πρὸς τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὰ 1573—χρόνον καθ' ὃν συνέπεσε νὰ πατριαρχεύῃ τὸ πρῶτον ὁ Ἱερεμίας ὁ Β' ³⁾—ὅτι ἔχομεν ἀρχὴν Ἰνδικτιῶνος, ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μὲν Δεκέμβριος τοῦ θ' ἔτους τῆς Ἰνδικτιῶνος ἐκείνης συμπίπτει πρὸς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1581, ὁ δὲ Ἀπρίλιος τοῦ ἔτους δ' τῆς Ἰνδικτιῶνος μὲ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1577. Ἦτοι πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον τῆς πρώτης ἔγγραφῆς εἰς τὸν κώδικα.

¹⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. τ. (Α' 1910) σελ. 20—22 καὶ τ. ΑΖ' (1917) σελ. 100.

²⁾ Κώδ. σελ. 55.

³⁾ Οὗτος ἐπατριαρχευσεν τρίς, τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1572—1579.

Τοὺς κώδικας τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, φαίνεται ὅτι πρῶτος κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρετήρησεν ὁ Ἀλ. Πασπάτης. Εἶνε γνωστὴ ἐξ ἄλλου ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου Πασπάτη ὅστις διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐκαλλιέργησεν τὴν ἰδέαν τῆς δι' ἐπιτοπίου ἐρευνῆς μελέτης τῶν ἱστορικῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου ¹⁾ χωρὶς ἀτυχῶς νὰ εὕρῃ πολλοὺς μιμητὰς ²⁾. Βραδύτερον, κατὰ τὸ 1884, ὁ δριττὸς ἐρευνητὴς τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν, μέγας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου χαρτοφύλαξ καὶ νῦν πρόεδρος μελὸς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, κ. Μ. Γεδεὼν δὲν ὤκνησε ν' ἀναδιφήσῃ καὶ τοὺς κώδικας τῆς καταφρονημένης ἐπισκοπῆς. ³⁾

Ἀλλὰ, ἐξ ὅσων δημοσιεύσεων του ἐγὼ τοιλάχιςτον γνωρίζω, φαίνεται ὅτι περιορίσθη εἰς τὸ νὰ σταχυολογήσῃ καὶ δημοσιεύσῃ ⁴⁾ τινὰ μό-

¹⁾ Ἀλ. Πασπάτης. Τὰ θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου. Ἐλ. Φιλ. Σύλλ. τόμ. ΙΒ. σ. 33 κ. ἐπ. Τὰ ἀνατολικά προάστεια τοῦ Βοσπόρου αὐτόθι σελ. 43 καὶ ἐπ.

²⁾ Μ. Γεδεῶν. Αἶθοι καὶ κεράμια καὶ Ξ. Σιδερίδης.

³⁾ Ἐκκλ. Ἀλήθεια τ. Α'. (1910) σ. 20—22 Μ. Γεδεῶν. Ὅ,τι τοὺς ὀρθοδόξους τῆς ἐλευθέρης τῶν Μετρῶν ἐπισκοπῆς ἐποίμανεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ρώμης.

⁴⁾ Οὕτω ἐδημοσίευσεν τὰ περὶ τῶν μεγάλων διεργηθέντων τῆς κραταιᾶς πόρτας. Τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν προγεγονότων ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν. Ἐκκλ. Ἀλ. Τ. ΚΘ'. σ. 395, Ἀποσημειώματα Γερ. Μ. Γεδεῶν. Τὰ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου γεγονότα (1768—1774) Ἐκκλ. Ἀλ. τόμ. λδ'. (1913), ὑπὸ τὸν τίτλον: Θρακῶν πολεμὰ πάθη. σελ. 366 κ. ἐ. Τὰ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἐπακολουθήσαν ἐιρήνην πρέσβους τῆς Ρωσσίας Νικ. Ρεπνὴν.—αὐτόθι συνέχεια.

Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τούτων δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου τὰ περὶ διεργηθέντων. Κατὰ συνέπειαν δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον αἱ ἐν τῷ κώδικι σημειώσεις ἀπεδόθησαν πιστῶς. Κρίνων ὅμως ἐκ τῶν περὶ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου δημοσιευθέντων βλέπω ὅτι ὁ τότε διευθυντὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὁργάνου, φρονίμως ποῶν, ἀπέφυγεν ἐπιμελὸς καὶ ἐντέχνως ν' ἀναγράψῃ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ θίξῃ τὴν σωβενιστικὴν φιλοτιμίαν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Εὐχῆς ὅθεν ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐδημοσίευσεν τὰ «Θρακικὰ» ὅλας τὰς ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ ἐπισκόπου Γερασίου αὐτολεξεῖ.

Δυνάμεθα ἐν τούτοις ἀπὸ τούδε ν' ἀναγέσωμεν τὰ συνοδεύοντα τὸ δημοσίωμα ἐκεῖνο σχόλια τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας περὶ τῆς δῆθεν τουρκοφιλίας τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀποκαλοῦντος ἀσεβεῖς τοὺς Ρώσους. Ἡ κατὰ τῶν Ρώσων ἀγανάκτησις τοῦ Γερασίου, παρακολουθήσαντος τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἐν Τουρκίᾳ χριστιανικοῦ κόσμου κατὰ τὰ ἐξ ἐκεῖνα ἔτη καὶ γνωρίσαντος ἐκ τοῦ πλησίον τὸς κολοσσαίαις εἰς χρεῖμα καὶ αἷμα θυσίας τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους χριστιανῶν ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ, ὡς γράφει, τὰ κακὰ ὅπου ἐπαθάν οἱ Χριστιανοὶ δὲν περιγράφονται, καὶ ὅτι ἐξάθησαν χριστιανοὶ ραγιαδες εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἕως τετρακοσίων χιλιάδων, εἶναι πλέον ἢ δεικναιολογημένη. Ἡ ψυχὴ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου κληρικοῦ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνεχθῇ τὴν ἐκ νέου—διὰ πράξεως ἔθνους χριστιανικοῦ—παράδοσιν εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους πόλεων καὶ χωρῶν, αἵτινες εἶχον ἀπελευθερωθῇ διὰ τῶν ὅπλων, γενομένην διὰ τὰ κέρδη, ὅπως γράφει, τῶν πραγματειῶν!

Ὁ διαπρεπὴς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους Ἑλλήν ἱεράρχης εἶχεν ἀπολύτως δίκαιον περεμβάλλον εἰς τὴν ἐξιστόρησίν του. «Αὐτὰ ἐκέρδισαν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον οἱ ἀσεβεῖς Ρῶσοι».

νον ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου, τοῦ ἀπὸ Μετρῶν κληθέντος τὸν Ἰούνιον τοῦ 1783 εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας. ¹⁾ Κατὰ τὰ ἄλλα ἠρκέσθη νὰ συστήσῃ εἰς τὸν τότε μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριον νὰ διατάξῃ τὴν διὰ τοῦ διδασκάλου Γ. Χαρισιάδου ἀντιγραφὴν τῶν οὐσιωδεστέρων. Ἀδελὸν ὅμως κατὰ πόσον ἐκτὸς τῶν εὐαναγνώστων σημειώσεων τοῦ Γερασίμου ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ διδασκάλου ἐκείνου καὶ τὰ χειρόγραφα τῶν προγεγονότων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν τὰ ἐλαχίστην ὁμοίότητα ἔχοντα πρὸς τὰ γνωστὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ οὐδεμίαν συγγένειαν πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν τῆς γλώσσης τῆς ἑλληνικῆς ²⁾.

Ἡ πλήρης λοιπὸν διευκρίνις τῶν ἀνεκδότων κωδίκων τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρα ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Ἀναστάσιον Σταμούλην διότι κατ'ὀρθωσεν ἡ ἀνακαλύψῃ τοὺς ὡς ἀπολεσθέντας θεωρουμένους κώδικας ³⁾. Τὸ δὲ Ταμεῖον Κ.Κ.Π. ἀνταλλαξίμων, ἐντεταλμένον τὴν περισυλλογὴν τῶν εἰς τὰς λόγῳ τῆς ἀνταλλαγῆς διαλυθείσας Κοινότητος ἀνηκόντων κειμηλίων, συνέλεξε καὶ κατέστησεν τούτους προσιτοὺς εἰς πάντα μελετητὴν. Οὕτω ὁ κ. Σταμούλης διὰ προσεκτικῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν παρουσίασεν εἰς τὸν σύλλογον Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων κατὰ τὴν ΡΜΒ' τῆς 26 Μαρτίου 1933 συνεδρίαν ἐκείνου ἐνδιαφερούσας σελίδας ἐξ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν περισυλλεγέντων τριῶν κωδίκων ἀξιολογώτερος εἶναι ὁ πρῶτος. Ὁ ἀρχαιότερος. Διότι ἐν αὐτῷ εὐρίσκομεν τὰς πράξεις δεκαοκτῶ ἐπισκόπων τῆς ἐπισκοπῆς, ὧν τινες ἐ χρημάτισαν κατ' ἐπανάληψιν, βιογραφίας τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ ὡς εἶδομεν, ἀρκετὰς ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ Γερασίμου. Ὁ δεύτερος τῶν κωδίκων περιέχει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς πράξεις καὶ σημειώσεις τοῦ Γερασίμου. Τρεῖς πράξεις τοῦ διαδόχου τοῦ Σωφρονίου, ἐν αἷς καὶ τὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐν Μέτραις παρὰ τοῦ Μακαριώτατου κ. Γερασίμου καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἁγίου Λιβύης κὺρ Ἀθανασίου καὶ τοῦ πανιερ. ἁγίου Πελαγονίας κὺρ Συμεὼν πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν πρὸς τὸν μακαριώτατον ὕπηρεσιων του καὶ ὀλίγα τινα μεταγενεστέρων ἐπισκόπων.

Ὁ τρίτος εἶναι νεώτερον βιβλίον ἐκ τῶν κοινῶν κωδίκων τῶν κοινοτήτων.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ πρώτου κώδικος πλουτίζεται καὶ ὁ χρονολο-

¹⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. Τ. ΚΘ' (1909) σ. 395. Ἀποσημειώματα Γερασίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μ. Γεδεών, Ἐπετ. Βυζ. Σπ. τοῦ 1930 σ. 163—170. Χρυσοστ. Ἀθηνῶν.

²⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. 1909 αὐτόθι. Μ. Γ.

³⁾ Μ. Γεδεών Ἐκκλ. Ἀλ. τ.Α. (1910) σ. 20—22 καὶ τοῦ αὐτοῦ Μνήμη Γανοχώρων ἐν Θρ. Ἱστορ. σ. 109.

γικὸς κατάλογος τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁ γνωστός ἐξ ἄλλων πηγῶν ¹⁾.

Ὁ κώδις οὗτος περιέχει ἐνενηκόντα τέσσαρας σχεδὸν σελίδας ἀριθμηθείσας ἐσχάτως. Λέγομεν περίπου, διότι σελίδες τινες εἶναι ἀποκεκομμένα κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν φαίνεται ὅτι καὶ πολλὰ ἄλλα φύλλα ἀπεσπάσθησαν κατὰ καιροῦς. Διότι διακρίνονται τὰ ἴχνη εἴκοσι καὶ δύο ἀπεσπασμένων τοιούτων.

Ἐχει σχῆμα ἐπίμηκες· μήκος 0.30 καὶ πλάτος 0.20 τοῦ μέτρου. Φέρει δ' ἐξωτερικῶς δέρμα καστανόχρουν με ἀκομψα ποικίλματα. Τὸ δέρμα πάντως προσετέθη βραδύτερον καὶ ἀφοῦ εἶχε γίνῃ ἤδη χρήσις τοῦ βιβλίου. Οὐδόλως δ' ἀπίθανον κατὰ τὴν νέαν αὐτοῦ βιβλοδέτησιν νὰ ἐγένετο καὶ σύγχυσις καὶ μετάθεσις τῶν γεγραμμένων φύλλων του, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὸ βιβλίον ἐσπερεῖτο παντάπασι σελίδων. Οὕτω θὰ ἐξηγεῖτο ἐν μέρει ἡ ἀταξία καὶ μεγάλη ἐν αὐτῷ διασπορά τῶν ἐγγραφῶν τῶν κατὰ καιροῦς ἐπισκόπων.

Τὴν ἀταξίαν ἐπέτεινεν ὁμολογουμένως ἡ ἀδυναμία ἢ ἴσως καὶ ποιὰ τις πρόνοια τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου, ὅστις δὲν ἠρκέσθη εἰς τὰς ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κώδικι ἐγγράφας, ἀλλὰ τὰς σκέψεις, παρατηρήσεις καὶ κρίσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἐγγὺς καὶ συγχρόνου ἐποχῆς του τὰς διεσκόρπισε καὶ τὰς διετύπωσε εἰς τὰ κενὰ τοῦ κώδικος τῶν προκατόχων του. Τὴν συνεπλήρωσε δὲ ἡ κακὸς ἔχων ἐπιμέλεια τῶν ἀμαθῶν ἐκείνων οὔτινες ὡς ἀνάκιον τῶν γραφικῶν γυμνασμάτων τῶν ἐχρησιμοποίησαν τὰ φύλλα τοῦ Κώδικος μας.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐγγραμμάτων ἐπισκόπων εἰς μόνον, ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἴχνους τῆς διαβάσεώς του ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς, ἐφιλοδόξησε νὰ μᾶς ἀφίση εἰς τὴν σελίδα 34 εἰς μνημόσυνον αἰῶνιον τὴν μεγαλόπρεπην δεσποτικὴν ὑπογραφὴν του.

Αἱ ἐν τῷ κώδικι περιεχόμεναι ἐγγράφαί συμποσοῦνται εἰς ὀγδοήκοντα ἐννέα. Εἰς δὲ πράξεις καὶ σημειώματα προερχόμενα τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπισκόπων, ἔστω καὶ ἀγραμμάτων. Καὶ ἄλλα μὲν φέρουσι σαφὴ χρονολογίαν καὶ ὑπογραφὴν ἐπισκόπου· ἄλλα μόνον ὑπογραφὴν καὶ ἄλλα πάλιν φέρουν μὲν τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τῶν κατὰ καιροῦς ἐπισκόπων οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ὑπογραφὴν. Ἐξ ὧν δέκα μόνον ἐγγράφα προέρχονται ἐξ ἀγνώστων.

Ἐκ τῶν ἐπισκόπων τινὲς μὲν ὑπογράφονται ὡς Μέτρων καὶ Ἀθύρων, ἄλλοι ὡς Μέτρων ἢ Μετρῶν καὶ Ἀθύρα καὶ ἐλάχιστοι ὡς Μετρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Γεράσιμος. Πολλοὶ δὲ δὲν ἀπολείπουν πρὸ τοῦ τίτλου

¹⁾ Ἀνθ. Ἀλεξοῦδη Χρον. κατάλ. ἐν Νεολόγῳ ἐφ. Κ]πόλεως 1892 Ἀπριλ. 30 Χριστ. Κνήτης Ἐκκλ. Ἀλ. 1909 σ. 408.

των νὰ προτάξουν: ταπεινὸς ἐπίσκοπος.

Αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἐπισκόπων εἶναι ὁλόγραφοι, σχεδὸν εὐανάγνωστοι. Δύο μόνον ὑπογράφουν διὰ μεγάλου μονογράμματος, ἐξ ὧν ὑπὸ τὸ ἐν ἀνεκαλύψαμεν τὸν Μαθουσάλαν. Ὑπὸ τὸ ἄλλο ἴσως νὰ κρύπτεται ὁ Μεθόδιος τὸν ὁποῖον ὁ Γεράσιμος τάσσει μετὰ τὸν Διονύσιον τὸν Α'.

Τὰ ἔγγραφα τοῦ κώδικος προκειμένου νὰ ἐκθέσωμεν ἐν συντομίᾳ τὴν ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἐκρίναμεν σκόπιμον νὰ τὰ διακρίνωμεν.

Α'. Εἰς ἔγγραφα φέροντα χρονολογίαν καὶ ὑπογραφὴν Ἐπισκόπου ἢ καὶ Μητροπολίτου ¹⁾. Τοιαῦτα εἶναι τριάκοντα δύο καὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

1) ἐγκαίνια ναοῦ καὶ θεώρησις ἐξόδων οἰκοδομῆς αὐτοῦ	1
2) ἀπογραφαὶ σκευῶν Ἐπισκοπῆς ἢ ἐκκλησίας	3
3) κατάλογοι εἰσφορῶν ὑπὲρ τῆς Ἐπισκοπῆς	2
4) διακανονισμοὶ προσόδου ἀκινήτου	1
5) πωλήσεις ἀκινήτων	4
6) δάνεια	2
7) διάλυσις μνηστειᾶς	1
8) προικοσύμφωνα	1
9) ἄδεια γάμου	7
10) διαζύγια	9
11) λύσις ἀφορισμοῦ	1
12) ἀθώωσις ἱερέων	1

Β'. Εἰς ἔγγραφα ὑπογεγραμμένα μὲν παρ' Ἐπισκόπου ἀλλ' ἀχρονολόγητα. Τοιαῦτα εἶνε τέσσαρα.

1) μία ἐγκύκλιος πρὸς βοήθειαν ἀποπληρωμῆς χρέους ἐξαγορασθέντος αἰχμαλώτου ἐκ Μετρῶν.

2) μιὰ δωρεά.

3) δύο χρεωστικὰ δι' ὧν βεβαιοῦνται αἱ ὀφειλαί.

Γ'. Εἰς ἔγγραφα γεγραμμένα μὲν παρ' ἐπισκόπων ²⁾, μὴ φέροντα ὅμως τὴν ὑπογραφὴν αὐτῶν, ἀλλ' ὑπογραφὰς ἄλλων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν.

Τοιαῦτα εἶναι δεκαεννέα τὰ ἑξῆς.

1) ἀντίγραφα πατριαρχικῶν Γραμμάτων 3 ³⁾

¹⁾ Τοιαῦτα συναντῶμεν δύο μόνον. Τοῦ Ἡρακλείας Διονυσίου (1704) σελ. Κώδ. 52 καὶ τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου τοῦ ἐκ Νάξου (1722) σ. Κ.88.

²⁾ Ἡ ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἐπισκόπων προέλευσις οὕτων μαρτυρεῖται ἐκ τῆς παρβολῆς πρὸς τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα ἄλλων βεβαιωμένων ἐγγράφων ἐκείνων ἐν τῷ κώδικι.

³⁾ Τὰ δύο εἶναι τοῦ Πατρ. Ἱερεμίου Β' καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου Β'.

2) ἀπογραφὴ σκευῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐπισκοπῆς	1
3) πώλησις ἀκινήτων	1
4) δάνεια	2
5) δωρεά	1
6) ἄδεια γάμου	3
7) διαζύγια	5
8) διορισμοὶ ἱερέων	1
9) συμβιβασμοὶ	2

Δ'. Εἰς ἔγγραφα συντεταγμένα παρ' ἄλλων.

Καὶ τοιαῦτα ὡς εἴπομεν εἶναι δέκα ἀφορῶντα τὰ ἑξῆς:

1) ἀφιερώσεις πρὸς τὴν Ἐπισκοπὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν	3
2) ἀπογραφὴ ἐκκειμένης κληρονομίας	1
3) διάλυσις ἀρραβῶνος	1
4) διαζύγια	2
5) καταγγελία κατὰ κληρικοῦ	1
6) δήλωσις ἐγκαταλείψεως συζύγου	1
7) δήλωσις μετανόιας ἱερέως	1

Ε' Εἰς ἰδιόχειρα Σημειώματα Ἐπισκόπων.

Τοιαῦτα εἶνε εἴκοσι τέσσαρα ἐξ ὧν τὰ δεκαεὶ τοῦ ἐπισκόπου Γερασίου.

Προέρχονται δὲ ταῦτα.

α) Ἐκ τοῦ Ἰωσήφ ἐν (1600) καὶ εἶναι κατάλογος προσηλώσεων πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν. ¹⁾

β) Ἐκ τοῦ Γεδεὼν δύο (1691). Καὶ τὸ μὲν ἐν ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του καὶ εἰς τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐκείνην ἔξοδά του· τὸ δὲ ἄλλο εἶναι πίνακες τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπισκοπῆς. ²⁾

γ) Ἐκ τοῦ Μακαρίου (169b) ἐν ἀναφερόμενον εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του ³⁾.

δ) Ἐκ τοῦ ἐπισκόπου Νείλου (1697) δύο. Διὰ τοῦ ἐνὸς ἐκθέτει τὰ τῆς χειροτονίας του καὶ τὰ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὔρεν τὴν ἐπισκοπὴν ⁴⁾ διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐρμηνεύει τὰς λέξεις τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ Γαριζὰν καὶ Γεβὰλ.

ε) Ἐκ τοῦ Μητροφάνους (1712) ἐν. δι' οὗ ἀφηγεῖται τὰ τῆς χειροτονίας καὶ γενεολογίας του ⁵⁾.

¹⁾ Κώδ. σελ. 35.

²⁾ Κώδ. σελ. 19.

³⁾ Κώδ. σελ. 27.

⁴⁾ Κώδ. σελ. 30 καὶ 69.

⁵⁾ Κώδ. σελ. 87 καὶ 14.

στ) Ἐκ τοῦ Σιλβέστρου (1732) ἔν' ἀναφερόμενον καὶ αὐτὸ εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του. ¹⁾

Καὶ τέλος δεκαεὶς ἐκ τῶν σημειώσεων εἶναι τοῦ διακεκριμένου ἱεράρχου Γερασίου. Ἐκτὸς τῶν δημοσιευθεισῶν ἤδη ὡς εἶδομεν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, ἄξια προσοχῆς εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς. «Τὶ οὖν ἂν εἴποι τις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν» ²⁾. Τὸ ἱστορικὸν τῆς καὶ τὸ 1775 ἐπὶ Σουλτὰν Χαμητ κατεδαφίσεως τῶν ἀνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀνεγερθεισῶν καὶ ἀνακαινισθεισῶν ἐκκλησιῶν, ὅπου τὴν αἰτίαν τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης συμφορᾶς τὴν ἀποδίδει εὐσχήμως εἰς τοὺς ἰθύνοντας τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκφράζεται μετὰ πικρίας διὰ τὴν κρατοῦσαν στενὴν ἀντίληψιν περὶ τῶν καθηκόντων τῆς ἐκκλησίας λέγων μεταξὺ ἄλλων:

«Ἐπειδὴ εἶναι μία κατάχρησις ἡ σημερινὴ τῶν ἐκκλησιῶν κατάστασις. Καὶ ἂν λαλήσῃ τινὰς πῶς ἡ τῶν δίσκων ἀπαίτησις καὶ ὁ πολλὺς τῶν χριστιανῶν ζῆλος εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ ἀσημένια πολυκάνδηλα καὶ ἡ ἄλλη πολυτέλεια ὅπου ἐξιστῶσι τοὺς χριστιανούς. Εἶναι μία φανερὰ δυσειδαιμονία. Ἐκεῖνος ὅπου τὸ εἶπῃ γίνεται ἄθεος καὶ ἀσεβής. Καὶ νὰ δώσουν ἀπόφασιν νὰ θανατωθῇ ὁ τοιοῦτος εἶναι ὅλοι τοὺς ἔτοιμοι. Οἱ ἱερεῖς ὅχι νὰ τρέφονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ νὰ δίδῃ ἓνα τόσον.

Καὶ ἂν λαλήσῃ τινὰς. Ἐγινε μία αἰχμαλωσία τοῦ γένους καὶ καμμία ἐκκλησία δὲν ἠλευθέρωσε κανένα. Προτιμῶσι τὰ ἀσημικὰ παρὰ τὰς κινδυνεύουσας ἀνηλίκους ψυχὰς. Κοντὰ εἰς τὸν ἀθεῖσμόν εὐρίσκεται ἐκεῖνος ὅπου λέγει τοιαῦτα.

Ἄν τύχῃ νὰ κάμῃ τοιαύτην οἰκονομίαν τινὰς καὶ πωλήσῃ κανδήλας ἡ δώσῃ ἄσπρα καὶ ἀγοράσῃ κανένα σκλάβον κατηγορημένος καὶ διωγμένος. Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν ὁμήγουριν τῶν χρησίμων. Τέτοιοι εἶναι οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί ³⁾. Τὰ περὶ Δυτικῆς ἐκκλησίας ⁴⁾ καὶ ἄλλα τινά.

Ἡμεῖς ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ Γερασίου θὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸν χρονολογικὸν κατάλογον τῶν ἐν Μέτραις ἀρχιερέων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κλείσωμεν τὴν παρένθεσιν ἡμῶν τῆς ἐπεμβάσεως εἰς ξένον πρὸς ἡμᾶς θέμα, ἃς παραθέσωμεν χάριν ποικιλίας καὶ ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν τοῦ κώδικος. Εἰς μερικὰ αὐτῶν ὡς σημειοῦται ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου.

Σελ. 8 κώδ. κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.
ηνδικτιὸνος θ'.

† κατὰ τὴν σήμερ'' ἡμέρα ἡτῆς ἔς'' λα' τοῦ δῆκβριου
μινὸς καὶ ἡμέραςσαβάτο ἐλθὼν ὁ Π π κύρ ἀνδρέας τῇ ἐμῇ τάπει-

¹⁾ Κώδ. σελ. 89.

²⁾ Κώδ. 46—47.

³⁾ Κώδ. σ. 18, 19 καὶ 27.

⁴⁾ Κώδ. σελ. 51.

νότητα καὶ ἐλάλησεν ἡμῖν' ἥν' ἀπέλθω σωματικὸς πρὸς τὸν δημίτριον τοῦ μακροῦνηκῶλα τὸν υἱὸν καὶ ἐξαγορεύσω αὐτὸ ὃς ἡ νόμη διακελέβουσι· κ' ἰγῶ ὃς οὐκ ἠπάρχημῃ πρίκος πρί! ἐντηγῆμῶπολητή' ὑπ' ἰγὰ ἀτός μου σωματικὸς εἰς τ' ἠκῆαν αὐτοῦ καὶ ἐξαγόρευσα αὐτον σῶαν ἔχουσα τὰς φρένας αὐτοῦ. ἀπαφήκαι εἰς τ' ἀγιοτάτη ἡμῶν ἐπισκοπῇν. ἀμπέλη ὃν χηληάδω δῖο κλήματα' ὀπουάνβουλη—μετὰ γνώμην τῆς μρὶ αὐτοῦ. καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ—ἐνόπιον τὸν τημῶτάτον κληρικὸν—τὸν ἐκῆσαι εὐρησκομέν' π π κύρ μηχῆλ' καὶ οἰκονόμου' π π ἀνδρέου' καὶ νομοφύλακος' καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ γεωργου καὶ στεφάνουτζουνῇ' καὶ ὃς τίς εἶη ἐκεῖνος ἡσκάνδαλῆσε ἡξελεῶσας αὐτῶ· ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτόν' ἔστω ἀφορ' μένος' καὶ ἀσυγγῶρετος' καὶ μετὰ θάνατον ἄλλητος' καὶ ἡμερῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότουοιούδα.

† ὁ μετρῶν κα ἀθυρα Διονύσιος

Σελ. 50 κώδ. κατὰ π. ἀντιγραφὴν

† προκαθημευ τῆς ὑμῶν ταπεινότητος ἐλθὼν ὁ κηρίτζη γωργιλὰς καὶ ἔγραψεν τὸ σπῖν' ὁποῦ ἀγόρασέ ἀπὸ τοῦ κυριακ τοῦ δαέλου ταπεδία λεγόμενα τοῦνα ἀργηρό τονᾶλον μηχανῆλο καὶ τ' ἀδελφὴ τοὺς τ' ῥοδηνῇ καί αποῦρα τοὺς τ' παλασητοῦ καὶ τὸ ἔδωσε πρίκατ' κὀρι τουτ' μητόρια—να το ἔξη με τ' ὑγία τοὺς ἀνώγεα δίο καὶ τωαχοῦρη ὁποῦεῖνε στοῦκολουβά σιμά' καὶ τὸν ληνὸ καὶ τὸ περιβόλη ὅλο νὰ το ἔξη με τ' ὑγία τος διαπρί τοις—καὶ νὰ μὴν ἔχουν νὰ κάμουτα ἄλα πεδία ἀποκήνοτοσπίτι τήποση καὶ τὸ μαγαζῆ νὰ εἶνε δικόμου καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη καὶ στὸν σερὸν κόνδα—ἔνετι ἀχμη ἀπριλῆσου ιδ.

ἰνδεικτιόνσι 1

Εἶνε τοσπίτι σιμά στ' ἐπισκόπ † μέτρ νεόφυτον

Κώδ. Σελ. 30

αχψ'. Φεβρουαρίου πρώτη τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ τὴν ἡμέραν τῶν ἀγίων θεοδώρων ἔγινεν ἡ χειροτονία καὶ ἡλθαμεν εἰς ταῖς Μέτραις Φεβρουαρίου ὀκτώ καὶ ἠύραμεν τὴν Ἐπισκοπὴν βουλευσμένην ὡσάν δὲν ἠθέλεν ὁμῶς με τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ δεύτερον με τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας ἐκαλοπίσαμεν τὴν ὅσον ἦτο τὸ δυνατόν μας. † ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρας Νεῖλος—τόσον ἄφησαν καὶ ἐγάλασεν ὥστε ὁ κύρ Γεδεῶν καὶ κύρ Μικάριος ἐκάθησαν ἔξω εἰς τὸ μαχαλά καὶ ἄφησαν τὴν Ἐπισκοπὴ καὶ ἔμπαιναν οἱ σκύλοι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ἄλλο. Με ὅλον τοῦτο δόξα τῷ ἀγίῳ θεῷ ἡμῶν ἡμῶν ὅπου μᾶς ἔδωσε νόησιν καλὴν.

Κώδ. σελ. 75.

† Προκαθημένης ἡμῶν ταπεινότητος συνεδριαζόντων τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν ἐλθὼν ὁ Παναγιώτης ἀπὸ χώραν ὡς ἐκκλησι παρχίας Φιλιππουπόλεως, ζητῶν λαβεῖν δευτέραν γυναῖκα ἐκ τῆς ἐπαρχίας μας. Ἐμεῖς μὴ θέλοντες δοῦναι θέλημα ἡφερθεν μάρτυρας καὶ ἐμαρτύρησαν πῶς τὴν ἐπῆρε Τοῦρκος τοῦ Σούμπαση ὁ γραμματικὸς διὰ γυναῖκά του. Καὶ ἔτζι ἐβάλαμεν ὁμοφύριον καὶ πετραχήλιον καὶ ἀφωρίσαμεν αὐτοὺς καὶ εὐαγγελικὸν ὄρκον.

Καὶ ἐμαρτύρησαν ὅτι ἔτζι εἶνε ἡ ἀλήθεια. Καὶ εἰς τοῦτο ἐδώσαμεν ἄδειαν λαβεῖν δευτέραν γυνὴ Μαρίαν ἐκ τῆς Ἐπαρχίας μας. Καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη ἐν τῷ παρόντι κόνδικι ἐν ἔτει αχμη! ἐν μηνὶ Δέκεβρίου ε' Ἰνδ. α'

† Μέτρων Νεόφυτος

Δημήτριος μάρτυρας ἀπὸ τῆς χώρας ἐκείνης υἱὸς Βλάκολάσκαρις ὅπου ἔχει τὸ τζεφθλίκι ἐκεῖ.

† Γεώργιος ἱερεὺς σακελλάριος

† Ἰωάννης ἱερεὺς χαρτοφύλαξ
κ. ἄ.

Σελ. 79 κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.

Ἐν ἐτοί ἔτος 1664

† πρωκαθοιμῆνομου τῆς ἐμῆς ταπεινότητος σουν δολαζόντον καὶ τον εβλαβεζάτον κλοιορκὸν 2 ὑεραίον ἐλθὼν ὁ θαυδορῆς με τα τη σηβοίων του την ζοιπουλία ὑκία θέλοισι καὶ βούλισι κατέπροεστε τονε βλαβεστάτον κληρικὸν καὶ τον τοιμιωτάτων ἄνδρα καὶ ἔστρεξαν καὶ ὠθεοδορῆς καὶ ὁ ζοιπουλία καὶ ἐχωροίστικαν ἀναμεταξοὶ καὶ εἰς τοῦτο ἐδόσαμ' καὶ μὴ ἀδια μέχονταις σοιναλοῖ λούς τοῦστοι καὶ εἰς τοῦτο κατεζρόθη εἰς τὸν τοιμιωτάτον κληρικὸν καὶ εἰς τους εβλαβεζάτους ὑερε εἰς το κοτοικα.

† Τιμόθεος.

Κώδ. Σελ. 93.

† Τὴν σήμερον ἡμῶν προκαθημένου τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν ἐλθὼν ὁ Θεόδωρος ἀπὸ Μωρητῆς τῆς Κάλαντας ἀπὸ χωρίον λεγόμενον τοῦ Μηνᾶ καὶ ἐζήτησεν λαβεῖν γυναῖκα εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας. Καὶ ἐξηγήσαμεν τον ἵνα μὴ ἔχη ἑτέραν γυναῖκα καὶ ὁμολόγησε μὲ βίρος ἀφορισμοῦ. Πᾶς ἐπ' αὐτῷ τὸν οἶ γονεὶ του. ἀμὴ αὐτὸς ἦταν ἀνήλικος καὶ δὲν ἐγνώριζεν. καὶ ἐδωσάν τον γυναῖκα ἐπτάπαιδι γοργά. καὶ διὰ τὸ θέλημα τοῦ ἀγά τοῦ Ὁσά καὶ τὴν βίαν ἐκείνου. Δίδομέν τον ἄδειαν λαβεῖν ἑτέραν γυναῖκα νόμιμον.

Καὶ εἰς τοῦτο ἐστρώθη ἐν τῇ παρόντι κόνδικι ἐν ἔτει αχλβ'.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρων Ἱερόθεος.

† Ἀναστάσιος ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος μέτρων.

† Θεοδορῆς τοῦ Θωμᾶ † Διμήτριος τοῦ Ἰωάννου.

† Ἀντόνης τοῦ Παπᾶ.

Κώδ. Σελ. 14.

† ἀψια'. Μαῖον κ' ἐχηροτονίθηκα ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων Μητροφάνης. εὐρῆκα στὴν Ἐπισκοπὴ ἕνα γκούμη πέρνει ἕνα μέτρο. ἕτερον γκούμη καὶ ἕτερον ἕνα τέντζερεν πέρνει νερό τρεῖς ὀκάδες ἕτερον μικρούτσικον πέρνει νερό τρεῖς ὀκάδες ἕτερον μικρούτσικον πέρνει νερόν μᾶ ὀκᾶ. ἕνα καζανόπλο ὀκάδες τρεῖς καὶ μισή. ἕνα παλαιὸ ἀγγεῖο ὅπου ἀναλύουν κερὶ μᾶ ὀκᾶ καὶ ἕκατὸ δράμια καὶ μᾶ κεψέ καὶ ἕν στρώμα καὶ ἕνα χαλὶ παλαιὸ πολὺ καὶ ἕνα χαλὶ τουρκικὸ ὅπου προκυνοῦν ἀπάνω καὶ ἕνα χουλιὰρι τζιμισιρένιον καὶ ἕνα ποτήρι. Καὶ στὸ μαζὶ δύο βούτζια παλαιὰ πολλὰ πέρνουνε ἀπὸ μέτρα 2. καὶ μᾶ βουτζέλα παλαιὰ διὰ κριθάρι εἶνε καὶ ὄχι καλὸ.

Σελ. 19 κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.

† 1691 — σεπτεβρίφ — 6 ἡμέρα κυριακὴ εἰς τὸ μετόχι, τῶν σειναιτῶν — ἐχηροτονίθηκα, ἀρχιερε, ὄντ' πρωτοὺς ὁ ἅγιος ἡρακλ' καὶ ἕτεροι δύο ἀρχιερεῖς καὶ ἡύραμεν χρῆος, γρ. 900 εἴγουν ἑνακώσια, τὰ ὅποια εἶναι ὅλλα χρῆ τοῦ πρωεμοῦ, ἐπισήπου διονυσίου, ἄνποτε νὰ μᾶς ἀξιώση ὁ κύρ νὰ κάμωμε τὴ διόρθωσιν καθὼς ἀγαποῦμεν ἡμεῖς καὶ ὅλλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχί.

† ταπεινὸς ἐπίσκοπος μέτρων Γεδεών

Σελ. 33.

† Προκαθημένης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος μετὰ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν καὶ ἱερέων ἦλθεν ὁ Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου ὁ ποτὲ παρόνομος. Καὶ ἐζήτη μετάνοιαν ὥραιαν. Καὶ ἐμετανόησεν ἐξ ὅλης καρδίας ὅτι ἐχωρίσθη τῆς γυναῖκος ὅπου εἶχεν παρόνομος. Βλέποντας καὶ ἡμεῖς τὴν καλὴν του προαίρεσιν καὶ τὴν καθαρὴν μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν. ἐδέχθη καμὲν τον καὶ ἐβάλαμεν τον εἰς ἀφορισμὸν καὶ αὐτόν καὶ τὴν γυναῖκα εἰς ἀφορισμὸν καὶ εὐαγγελικὸν ὄρκον. ὅπου λές νὰ μὴν εὐρεθῇ μετὰ τὴν εἰς ἀμαρτίαν. Καὶ εἰς τοῦτο τὸν ἐσυγχωρήσαμεν νὰ εἶνε μὲ τοὺς χριστιανούς καὶ νὰ σβένει εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν χριστιανικὴν τάξιν. Καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη ἐν τῷ παρόντι κόνδικι τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Μέτρων καὶ Ἀθύρων Ἐν ἔτει αχλζ' Ἰνδικτ. Ε.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρων Ἱερόθεος

† Κωνσταντίνος σκευοφύλακας καὶ οἰκονόμος

† . . . . . πρωτόπαπας καὶ σκευοφύλαξ
κ. ἄλ.

Κώδ. Σελ. 88.

† Ἀρχιερίτεσσα εἰς τὰ ἀψιγ' Μαῖφ διὰ χειρὸς τοῦ ἡμετέρου γέροντος ἁγίου Ἡρακλείας κυρίου κυρίου Καλλινίκου. Παραίτησιν ἐδωσα τοῦ πρὸ ἐμοῦ κύρ Μητροφάνους γρόσια πεντακόσια. Ἀναδεξιμένη καὶ παρ' αὐτοῦ χρῆος γρόσια 500 ἦτοι πεντακόσια. Τῶν μπροσταντζίδων

γρόσια 200 καὶ τοῦ ἄρχοντος κυρίτσι Ἀθανασάκι κιορτζήμασι γρόσια 300 ἦτοι τριακόσια. Ἐδῶσα εἰς τὴν νέαν οἰκοδομὴν τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν κελλίων γρόσια 500 ἦτοι πεντακόσια. Καὶ δύο πονγγιά παρὰ ἐβδομήντα πέντε γρόσια ἤγουν ἐνεακόσια εἴκοσι πέντε γρόσια εἰς τὴν χειροτονίαν μου καὶ εἰς ἔξοδα ἦτοι πεσκέσια καὶ ἐτέρων ἐξόδων. Μὲ ἔγιναν τὰ πάντα πονγγιά τέσσαρα καὶ γρόσια 425 ἤγουν τετρακόσια εἴκοσι πέντε. Ἦλθα εἰς τὴν ἐπιτροπὴν Ἰουνίου β' καὶ τὴν εὐρῆκα γεγυμνωμένη παντελῶς μέχρι καὶ τῶν καρφίων ἀπὸ ταῖς θέσεις· τὰ ἐπῆρεν ὁ πρὸ ἐμοῦ κύρ Μητροφάνης. Καὶ ἄφισε μόνον ἓνα χαλί μικρὸν ζιντζιαντὲ καταξέσκιμένον παμπάλιον καὶ ἓνα μεντεράκι μικρὸν καὶ ἓνα καζανάκι τρίπιον· Καὶ ἔστω εἰς φανέρωσιν.

Ἐπὶ ἔτος ,αψκγ' Μαῖω

† ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρα Σίλβεστρος

Κώδ. Σελ. 88.

Σίλβεστρος ὁ Στανιμαχώτης τοῦ χωρίου τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπαρχίας, δούλος τοῦ κύρ Καλλινίκου. Οὗτος εἶχε τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα μετὰ τῶν τριχῶν ξεκολλημένον ἀπὸ τὸ κόκκαλον τοῦ κρανίου διότι ὁ κύρ Καλλινίκος καθημέραν ἀπὸ τὰς τρίχας τὸν ἐσήκωνε καὶ τὸν ἔρριπτε κατὰ γῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ ἴδιος Σίλβεστρος ὡς εἶναι τοῦτο οὐχὶ φύσεως ἀλλὰ τῆς βίας καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῶν φιλεκδίκων χειρῶν τοῦ Καλλινίκου. Ἀποθανὼν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ,αψιδ' Μαρτίου θ' μετὰ δὲ τρίτον ἔγινεν ἡ αὐτοῦ ἀνακομιδὴ παρὰ τοῦ μετὰ τρίτον ἔτος χρηματίσαντος ἐπισκόπου κυροῦ Μεθοδίου τοῦ νῦν Ἡρακλείας τοῦ καὶ ἐξαδέλφου μου. Καὶ ἐπρόσταξε νὰ τεθῶσι τὰ ὁστὰ αὐτοῦ ἔξω εἰς τὸ μπατζέν ὅπου εἶναι ἡ δάφναις ¹⁾.

Σελ. 87

Ἔτος ,αψιβ' ἦλθα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἰουνίου 15 καὶνούργιος ἐπίσκοπος Μητροφάνης Μέτρων καὶ Ἀθύρα καὶ ἡῦρα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν δύο βαρέλια πέρνονν ἀπὸ εἴκοσι πέντε μέτρα κρασί. Μιά βουτζέλα παλαιά καὶ μιὰ βουτζέλα μισή ὅπου πατοῦν τὰ σταφύλια, ἕναν τετζερὲ μεγάλο καὶ ἓνα μικρούτζικο ¹⁾2 δκά καὶ δρόμα ρ' δυὸ κιοῦρια τοῦ νεροῦ ἓνα καζανάκι καὶ ἓνα χάλκωμα ὅπου χύνουν κεριά μέ τῇ χουλιάρα καὶ ἓνα στρώμα καὶ ἓνα πολὰ παλαιὸ χαλί μικρὸ καὶ ἓνα ταλιούρη ἄσπρο καὶ ἓνα χουλιάρι καὶ ἄλλο ὄχι· καὶ ἓνα ποτήρι καὶ τρία παλαιὰ σεντούκια τὸ ἓνα εἶχε μέσα δέκα δικάδες κάρβουνα. Ἀφότης ἔκαμεν παραίτησι ὁ κύρ

¹⁾ Ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ ἐπισκόπου Γερασίου.

Νεῖλος ἀπὸ νῆσο Ἀντρο ,αψια' Μαΐου πρώτῃ. Ἐκαμε παραίτησι ἰνδικτιῶνος δ' καὶ ἐπῆρεν μέ τέχνη πονηρά τὸ μπατίκι τῆς Μέτραις τῆς ἐπισκοπῆς γρόσια 120 ὅτε ἐφημέρευεν ὁ παπᾶ λάμπος καὶ ὁ παπᾶ Γιαννάκης τῆς Ε' ἰνδικτιῶνος καὶ σὰν χειροτονήθηκα ὕστερον τὸ ἔμαθα καὶ δὲν μπόρεσα νὰ κάμω τίποτες,

† Μέτρων καὶ Ἀθύρα Μητροφάνης

Σελ. 83.

Ἔτος ,αψιβ' ἐχειροτονήθηκα Μέτρων καὶ Ἀθύρα Μητροφάνης Μαΐου 21. Ἡ πατρίδα μου ἀπὸ χωρίον Πρωῶτες. τοῦ Μανώλη γυιός. Ἡ μητέρα μου Ρόδα μιὰ τοῦ Γιώργη Τζορμπατζῆ κόρη. Ἡ μετάνοια μου εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος ἀπὸ τὴν ἁγίαν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ.

Σελ. 37.

Κατὰ τὸ Ἰρκα' ἐν μηνί Δεκεμβρίου γ' τῇ ἐμῇ ταπεινότητι ἐλθοῦσα γυνὴ ὀνόματι Κυριάκω ζητῶν στεφανωθῆναι εἰς δευτέρον λαβεῖν ἄνδρα ὀνόματι Ἰωάννης τοῦ Νομικοῦ ἐκτός δὲ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Μέτρως. Ἡ δὲ αὐτὴ Κυριακὴ ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς ἐλθοῦσα ἐκ νόμου ἡλικίαν ἔλαβεν ἄνδρα νόμιμον τὸν Κυριαζῆ τοῦ Σταθῆ ὀλίγον δὲ χρόνον ἐποίησε καὶ ἔτεκε παιδίον ἄνερ καὶ ἐτελεύτησε ὁ ἄνῃρ ὁμοίως δὲ καὶ γεννηθὲν παιδίον καὶ δὴ τὸ λοιπὸν ἐκ τῆς πολλῆς πείρας εἶπε ὅτι θέλω γιὰ νάστε μοναχοί. καὶ οὐκ ἐγένετο ἀλλὰ οὐδὲ εὐχὴν οὐδόλος ἔλαβεν. μόνον μέ μελωνωμένη. Ὑστερον ὡς εἶδομεν ἐζήτησε τοῦ λαβεῖν ἄνδρα. Διὸ ἐξετάσαμεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα καὶ ἐμαρτύρησαν πρῶτον δὲ ἐν ἱερομονάχοις πρωτοσύγγελος κύρ Νεκτάριος καὶ Πιευτινὸς (Ἐπιβατινός;), ὁ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν βουλευμένο ἐφημέριος. καὶ ἄλλοι δὲ μετὰ βαρέως ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ὄρκου ἐμαρτύρησαν τὸ ἀληθὲς δι' ὃ ἐδώσαμεν ἄδειαν καὶ ἔλαβε νόμιμον ἄνδρα ὡς εἴπωμεν ἰνδικ. α'.

Ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων μονόγραμμα ¹⁾

Ἐνταῦθα τόρα μῆτε ὄνομα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βουλευμένου φαίνεται. τῆς ἀθλιότητος μεταξύ τῶν ἐκατὸν ἐξήκοντα χρόνων νὰ μὴ φαίνεται κλῆν ἱχνη ἀρχαιότητος. λέγεται δὲ ὄνομα ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν τσεσμὲν ὡς φαίνονται καὶ μερικάς πέτραις ²⁾.

¹⁾ Ὁ ὑπὸ τὸ μονόγραμμα εἶνε ὁ Μαθουσάλας.

²⁾ Ἡ σημείωσις εἶναι τοῦ Γερασίου.

Σελ. 58.

† Κατὰ ἡδ' ¹⁾ ἔτος ἐν μηνὶ Μαΐῳ Ἰνδικτιῶνος α' ἡμέρα Κυριακὴ ἐλθὼν ὁ Σίμος μετὰ τοῦ Ἑβραίου καὶ τοῦ Σωλόμου καὶ τῆς γυναικὸς Μάλκου εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπούλησεν τὸ ὀσπήτιόν του τὸν Σίμον δι' ἄσπρα χιλιάδες θ' καὶ ἐπῆρεν τις δ' καὶ ἀπόμειναν οἱ ε' νὰ τις ἐδόσῃ τοῦ χρόνου τὴν πρωτομαγιά νὰ καθίσῃ μέσα ὁ Ἑβραῖος ἕως τὴν πρωτομαγιά, καὶ τότε νὰ πάρῃ τις ε' χιλιάδες καὶ νὰ ἔβγῃ καὶ τὸ σπῆτι νὰ ἔνε τοῦ Σίμου. καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁ Σίμος νὰ χάν καὶ τις δ' χιλιάδες τὰ ἄσπρα καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁ Ἑβραῖος νὰ ἔνε τὸ σπῆτι τοῦ Σίμου χαμένο· καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη διὰ τὸ βέβαιον ἐν τῷ παρῶν κώδικι ἐνέπροσθεν τῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων. εἰς πίστωσιν μαρτυροῦν.

† ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρων Γερμανός

† ὁ παπᾶ Οἰκονόμος † παπᾶ Μορφίνης

Σταμάτης διάκος. Μανωλήτσης. Θωμᾶς κανοτζῆς

Θωμᾶς Χυτήρης. Ἀλέξης. Χαιρέτιος. Γρηγόρης κ. ἄλ.

† Κατὰ τὸ ἡβ' Ἰνδικτιῶνος ἰβ' ἐν μηνὶ Γεναρίου ἰβ' ἡμέρα Σάββατο ἔδωκε ὁ Γεώργιος ὁ Μυλωνᾶς ἄσπρα, α τὸν Ἰωάννην τοῦ παπᾶ θεολόγου τὸν υἱόν δι' ἀνάγκας τοῦ ἁγίου Δημητρίου δίχως κάματο καὶ ἕνα μάρτυρες.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρα Γερμανός. Μητροφάνης

Δημήτριος. Ζάμπογλου. Ἰωάννης Ταχύς

Δούκας. Γρηγόριος

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ¹⁾

Περιέχονται δὲ ἐνταῦθα πράξεις καὶ λόγοι τῶν ἐν Μέτραις χρηματισάντων ἀρχιερέων ἀξιολογώτατοι ὥς ἔστιν ἰδεῖν τῷ ἐπιμελῶς ἀναγνῶνα θέλοντι, ἀρχεται δὲ ἀπὸ Γερμανοῦ πρό ἑκατὸν ἐννεήκοντα χρόνων χρηματίσαντες.

Μεθ' ὃν	Διονύσιος
εἶτα	Μεθόδιος
ἐπομένως	Γεδεὼν
ἐφεξῆς	Ἰερόθεος
ἀκολούθως	Μακάριος

¹⁾ Ἐχει παραλειφθῇ τὸ ζ. Ἡ παραλείψις αὕτη παρατηρεῖται καὶ εἰς ἄλλα τινὰ ἐγγραφα τοῦ Γερμανοῦ.

²⁾ Κωδ. σελ. 83.

μετὰ τοῦτον

ἔπειτα

ἀμέσως δὲ τούτου

ἄλλος τις

ὁ δὲ μετὰ τοῦτον

παρὰ πόδας δέ

κατόπιν

ὑστερον δέ

ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκ τῆς Ἀνδρου

καὶ ὁ Ἀπρωτήτης ὁ καὶ κασάπης

εἶτα καὶ ὁ Στανιμαχιώτης

ὑστερον δὲ διεδέξατο

μετὰ τοῦτον δὲ ὁ κύρ

εἶτα ἐγώ

Ἰωσήφ

Ραφαήλ

Μανασῆς

Ἰερόθεος

Νεόφυτος

Τιμόθεος

Παρθένος

Διονύσιος

Νεῖλος

Μητροφάνης

Σίλβεστρος

Δωρόθεος

Μεθόδιος

Γεράσιμος

Καὶ κλείει ὁ κατάλογός του μέ τὴν ἀπέναντι ἰδιοχείρον σημειώσιν του.

Κατὰ τὸ αψξά' (1761) Φεβρουαρίου α' χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ κύρ Μεθοδίου Ἡρακλείας τοῦ καὶ ἐξαδέλφου μου.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω κατάλογον προστεθήσαν δι' ἄλλης χειρὸς τὰ ἐξῆς:

παρὰ πόδας ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Σωφρόνιος

μεθ' ὃν ὁ ἀνεψιός αὐτῶν

ὑστερον δ' ἐγώ

Μελέτιος

Γαβριήλ

καὶ ἐξακολουθοῦν νέαι προσθῆκαι εἰς τὸν κατάλογον ὡς ἀκολουθῶς:

Ὁ δὲ κύρ Γαβριήλ προβιβασθεὶς εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σκοπίων, ἀφῆκε τὴν ἐπισκοπὴν ἣν καὶ ἀνεδέχθη τῷ αὐλβ' (1832) ὁ κύρ Θεόκλητος.

κατόπιν ὁ ἐκ Πανίδου Ζαχαρίας 1845—1861

καὶ πάλιν ὁ Σάμιος Θεόκλητος 1861—1865

τούτου θανόντος ὁ ἐξ Αὐδημίου Ἀνθίμος

Ἐν τούτοις παρὰ ταῦτα ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐγγράφων τοῦ κώδικος προκύπτει ὅτι ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν διήλθον ἀπὸ τοῦ 1577 καὶ ἐφ' ἑξῆς κατὰ χρονολογικὴν σειρὴν, ἐκτὸς τοῦ ἀχρονολογήτου καὶ ὑπὸ μονογράμμα κεκαλλυμμένου ἐπισκόπου, οἱ κάτωθι δεκαεπτὰ Ἐπίσκοποι: ἐξ ὧν εἰς δις καὶ ἕτερος τρίς.

Πράξεις

Ὑπογεγραμ. ἀνυπόγραφ. Παρατηρ.

Διονύσιος 1577—1581

1 3

Γερμανός 1582—1587

6 8

Μαθουσάλας ¹⁾	1593	1		τὸ α'
Μανασῆς	1598	1	2	
Ἰερόθεος	1600	1		τὸ α'
Ἰωσήφ	1604 - 1610	3		
Μαθουσάλας	1613	1		τὸ β'
Παρθένιος	1614	1		
Μαθουσάλας	1616 - 1618	2		τὸ γ'
Ἰερόθεος	1632—1646	3	2	τὸ β'
Νεόφυτος	1648	2		
Τιμόθεος	1649—1664	4		
Ραφαήλ	1676	1		
Ἀνθιμος ²⁾	1683	1		
Διονύσιος	1685	1		
Γεδεών	1691	1	2	
Μακάριος	1965	1		
Νεῖλος	1697 - 1711	3		
Μητροφάνης	1712—1722	1		
καὶ Σίλβεστρος	1728—1744	1		

Εἰς τὴν σειράν ὅμως τῶν Ἐπισκόπων, δέον ἀπαραιτήτως νὰ συγκαταριθμησώμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων τοῦ κώδικος τὸν Γεράσιμον (1761—1783) μετὰ τῶν δύο προκατόχων του Δωροθέου καὶ κύρ Μεθοδίου καθὼς καὶ τὸν Γαβριήλ μετὰ τῶν δύο παρομοίων του τοῦ Σωφρονίου καὶ Μελετίου. Θὰ ἦτο λίαν τολμηρὸν νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν τῶν πληροφοριῶν τῶν δύο ἐκείνων κληρικῶν διὰ τοὺς ἀμέσους προκατόχους των.

ΜΙΛΤ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ

¹⁾ Τὸ ὄνομα τοῦ Μαθουσάλα, ὅστις ὑπογράφει διὰ μονογράμματος, μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει τὸ πρακτικὸν τοῦ Παρθενίου. Κώδ. σ. 37 β'.

²⁾ Περὶ Ἀνθίμου γίνεται μνεία καὶ εἰς τὴν σελ. 41 τοῦ Κώδ.